

Leppefisk.com as
Postboks 111
4524 Lindesnes

Oslo, 26.02.2019

Deres ref.:
19S2500B

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/1902

Saksbehandler:
Sindre Sæterlid Aas

Vedtak om tillatelse til innførsel av leppefisk fra Danmark til bruk som rensefisk i akvakultur – Leppefisk.com AS

Miljødirektoratet gir Leppefisk.com AS tillatelse til innførsel av leppefisk (bergnebb, grønngylt og berggylt) fra Danmark til bruk som rensefisk i akvakulturanlegg i Norge, jf. forskrift om fremmede organismer § 6 og/eller § 10/§ 11 første ledd bokstav c.

Om søknaden

Det vises til søknad datert 24.01.2019, hvor Leppefisk.com AS søker om tillatelse til innførsel av totalt ca. 1,3 mill. villfanget leppefisk fra Danmark. Leppefisken skal fiskes i danske farvann og gjelder anslagsvis ca. 700 000 individer av bergnebb (*Ctenolabrus rupestris*), ca. 500 000 grønngylt (*Symphodus melops*) og ca. 100 000 berggylt (*Lebrus bergylta*). Formålet med innførselen er bruk i akvakulturanlegg på Sør- og Vestlandet. Innførselen er planlagt å skje i perioden 13.05.2019 til 19.10.2019.

Søker opplyser om at leppefisken som skal importeres er en del av et prøveprosjekt støttet økonomisk av danske myndigheter. Som risikoreduserende tiltak og som en del av prosjektet skal fisken undersøkes for genetiske forskjeller og veterinærmessige forhold som skulle avstedkomme restriksjoner for import til Norge.

Det rettslige grunnlaget

Formålet med forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer (forskriften) er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1.

Etter forskriften § 6, kreves det tillatelse for innførsel av leppefisk, herunder artene bergnebb, grønngylt og berggylt. Disse artene er ikke omfattet verken av forbudet mot innførsel i § 5, eller av unntaket fra kravet om innførseltillatelse i § 2 eller § 7. Miljødirektoratet kan etter søknad, gi tillatelse til innførsel. Utsetting av rensfisk i akvakulturanlegg krever ikke tillatelse etter forskriften, jf. § 11 første ledd bokstav h.

Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til innførsel av omsøkte organismer. Prinsippene i naturmangfoldloven (nml.) §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. nml. § 7. Andre viktige samfunnsinteresser skal også trekkes inn i vurderingen, jf. nml. § 14. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at innførselen eller utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 tredje ledd. Vurderingen av om det skal gis tillatelse etter forskriften, skal ikke omfatte hensyn til planters, dyrs og menneskers liv og helse som ivaretas av smittevernloven og matloven, jf. nml. § 32 tredje ledd. Miljødirektoratet skal vurdere og fastsette de vilkår som anses nødvendige for å hindre uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 fjerde ledd.

Kunnskapsgrunnlaget

Grønngylt, berggylt og bergnebb er leppefiskarter som naturlig finnes langs norskekysten. De er i all hovedsak utbredt fra Middelhavet og Nord-Afrika til Trondheimsfjorden i Norge, selv om noen går så langt nord som til Lofoten. Artene blir benyttet i lakseoppdrett for å bekjempe lakselus.

Det foreligger relativt lite kunnskap om leppefiskens genetiske sammensetning på populasjonsnivå. For grønngylt og bergnebb er det imidlertid observert en sterk genetisk forskjell mellom populasjoner fra Skagerrak (herunder Sør-Norge og svenskekysten) og populasjoner fra nordvestlige områder langs norskekysten (Blanco Gonzalez et al., 2016; Jansson et al., 2017).

Spredningsbarrieren mellom de to områdene er antatt å befinne seg i området mellom Lista og Jæren (Blanco Gonzalez et al., 2016). Det er også observert en sterk genetisk forskjell mellom populasjoner av bergnebb fra Skandinavia (herunder Skagerrak og nordvestlige områder langs norskekysten) og populasjoner fra andre deler av Europa (Knutsen et al., 2013; Jansson et al., 2017). Det er rimelig å anta at dette også kan være tilfellet for andre leppefiskarter som er relativt stasjonære og holder seg til et begrenset område. Videre er det kjent at det er livshistorie-forskjeller mellom leppefisk fra Skagerrak og Vestlandet, der fisken blir maksimalt tre år i Skagerrak, men opp mot åtte år på Vestlandet (Halvorsen et al., 2016).

Jansson et al. (2017) har gjort genetiske undersøkelser som indikerer at bergnebb, importert fra vestkysten av Sverige, har rømt fra merder eller blitt satt ut for et annet ukjent formål, og overlever i vill tilstand lengre nord langs norskekysten. Import og utsetting av ikke-lokal leppefisk kan potensielt påvirke de lokale bestandenes evne til å overleve og reproducere, og hybridisering mellom ikke-lokale og lokale leppefisk kan medføre store konsekvenser for lokale leppefiskbestander, da lokalt evolusjonære tilpasninger som har utviklet seg over tid kan endres eller forsvinne (Blanco Gonzalez et al., 2016). Det er imidlertid usikkert i hvilken grad ikke-lokal

leppefisk som brukes som rensefisk påvirker de lokale bestandene og deres genetiske sammensetning.

Når det gjelder risiko for negative effekter ved innførsel av dansk leppefisk, har Miljødirektoratet i forbindelse med tidligere importsaker innhentet faglige råd fra Havforskningsinstituttet (IMR), som har utarbeidet notatet «Råd/kunnskapsstøtte - Innførsel av leppefisk Danmark - Sverige» (Skriftesvik et al., 2018). IMR skriver at ingen studier har sett på genetiske forskjeller mellom leppefiskartene i Sverige og Danmark, og det er dermed ikke mulig å konkludere sikkert om det er en vesentlig større genetisk forskjell mellom fisk importert fra det ene eller andre land. IMR mener derfor at det er vanskelig å gi et klart svar på om det er en større risiko for negative konsekvenser (genetisk innblanding/sykdomsoverføring) på lokale populasjoner av eventuelt rømt leppefisk i Norge ved import av leppefisk fra Danmark, sammenlignet med fisk fra Sverige. Likevel fraråder IMR, basert på manglende data om smittestatus og genetisk struktur hos leppefisk i Danmark, import av leppefisk fra Danmark til Norge. IMR skriver at det er godt dokumentert at det er stor genetisk forskjell mellom grønnngylt og bergnebb fra Sør-Norge/Sverige og Midt-Norge. De uttaler at det ikke er noen grunn til å tro at forskjellen fra Danmark er mindre, og at den godt kan være noe større. IMR peker på at tilgjengelig kunnskap tilsier at jo større den fysiske avstanden mellom utfisking og utsettingsområdet er, jo større er de genetiske forskjellene mellom fisken. Følgelig øker sannsynligheten for potensielle negative konsekvenser ved rømming og innblanding inn i de lokale bestandene med økende avstand.

Miljødirektoratets vurdering

Innenlands flytting og utsetting av rensefisk forvaltes av fiskerimyndighetene. En tillatelse til akvakultur omfatter også bruk av rensefisk i akvakulturanlegg, jf. laksetildelingsforskriften § 5a. Det er ingen krav om at rensefisk skal komme fra et geografisk begrenset område, og det er dermed ingen begrensninger på innenlands flytting av rensefisk i Norge. Dette betyr at individer fra Sør-Norge fritt kan brukes og settes ut i oppdrettsanlegg i Midt- og Nord-Norge. Da bestandene av leppefisk i Sør-Norge og den svenske vestkysten genetisk sett er relativt homogene, har Miljødirektoratet i tidligere vedtak pekt på at det i utgangspunktet ikke er noen økt risiko ved å benytte leppefisk fanget utenfor den svenske vestkysten i norske oppdrettsanlegg i Midt- og Nord-Norge, sammenlignet med bruk av fisk fra Østfold. På bakgrunn av at det ikke er begrensninger på innenlands flytting av leppefisk i Norge, vurderte direktoratet at det ville være usaklig forskjellsbehandling dersom vi ikke tillot import av svensk leppefisk til bruk i norske oppdrettsanlegg, samtidig som fisk av samme genetiske bestand fra Østfold, fritt kunne benyttes i Midt- og Nord-Norge.

Som IMR peker på, foreligger det relevant kunnskap om genetiske forskjeller i geografisk adskilte bestander av leppefisk. Det er ikke mye kunnskap om konkrete konsekvenser av utsetting og rømming fra merder, men på bakgrunn av erfaringer fra, og kunnskap om, konsekvenser for villaks som følge av innblanding fra rømt oppdrettslaks med annen genetikk enn det villaksen har, er det risiko for en tilsvarende negativ påvirkning av lokale bestander av leppefisk, når leppefisk med annen opprinnelse og genetikk blir sluppet ut i området. Det foreligger ikke kunnskap om genetiske forskjeller mellom leppefiskartene i Sverige og Danmark, og vi kan dermed ikke si om det er større risiko ved bruk av dansk leppefisk i Norge enn ved bruk av svensk leppefisk.

Etter Miljødirektoratet syn er det miljømessige betenkeligheter med å tillate import og påfølgende utsetting av leppefisk fra andre bestander enn de som finnes lokalt, og vi har i forbindelse med høring av fiskerimyndighetenes nye regler for bl.a. bruk og oppbevaring av rensefisk (høsten 2017), uttalt at oppdretterne, i størst mulig grad, bør bruke rensefisk fra et geografisk begrenset område for å forhindre genetisk innblanding mellom atskilte stammer. Etter Miljødirektoratets vurdering, har vi, på bakgrunn av eksisterende kunnskap, likevel ikke grunnlag for å konkludere med at import og utsetting av leppefisk fra Danmark vil gi vesentlig økt sannsynlighet for negative effekter på norske leppefiskbestander utover de negative effektene som påføres som følge av import og utsetting av svensk leppefisk. Selv om det er kunnskapsmangel knyttet til bl.a. genetikk og effekter ved bruk av ikke-lokal leppefisk, er det etter Miljødirektoratets vurdering i denne saken ikke grunnlag for å anvende føre var-prinsippet, jf. nml. § 9. Det er imidlertid behov for å innhente mer kunnskap om genetiske forskjeller og om effekter på biologisk mangfold ved bruk av importert leppefisk. Dersom ny kunnskap skulle vise at det er genetiske forskjeller mellom sørnorsk og dansk leppefisk, kan import av dansk leppefisk bli vurdert annerledes ved senere importsøknader.

Tiltaket skal vurderes opp mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. nml. § 14. Lakselus er et problem knyttet til oppdrett av laks og man bør ha tilgang til flere alternative bekjempelsesmetoder for å holde lusenivået nede. Bruken av leppefisk er en biologisk metode som fungerer som alternativ til f. eks. kjemisk bekjempelse som nå ser ut til å gi økte miljøeffekter og samtidig redusert effektivitet ved immunitet. Men bruk av ikke-lokal leppefisk kan altså medføre negative konsekvenser for lokal leppefisk.

Miljødirektoratet vil avslutnings påpeke at det må skilles mellom bruk av individer fra populasjoner fra Skandinavia, og populasjoner fra sørligere deler av Europa. Leppefiskbestander fra sørligere deler av Europa er genetisk forskjellig fra bestandene i Skandinavia (Knutsen et al., 2013; Jansson et al., 2017), og en søknad om import av slike bestander vil bli vurdert annerledes enn denne saken.

På bakgrunn av det overnevnte, er Miljødirektoratet kommet til at det gis tillatelse til innførsel av leppefisk som omsøkt.

Vedtak

Miljødirektoratet gir Leppefisk.com AS tillatelse til innførsel av inntil 1,3 mill. individer leppefisk til bruk som rensefisk i akvakulturanlegg, jf. forskrift om fremmede organismer § 6. Tillatelsen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen er gyldig i perioden 13.05.2019 til 19.10.2019
2. Tillatelsen omfatter import av fisk fra danske farvann og gjelder for totalt inntil 1,3 mill. individer hvorav:

Inntil 700 000 individer er *Bergnebb*
Inntil 500 000 individer er *Grønnngylt*
Inntil 100 000 individer er *Berggylt*
3. Tillatelsen omfatter kun de områder som er omsøkt.
4. Bedriften skal kunne dokumentere antall individer som er importert til Norge, hvor de er fanget, dato for innførsel, hvilket anlegg som har mottatt leppefisk, dato for mottak og hvor mange individer av de forskjellige artene hvert anlegg har mottatt.
5. Dokumentasjonen i punkt 4. skal oversendes Miljødirektoratet senest tre måneder etter 19.10.2019.

Miljødirektoratet kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen dersom vilkår ikke følges, eller dersom ny kunnskap tilsier at risikoen for uheldige følger for biologisk mangfold er større enn antatt, jf. nml. § 67.

Klage

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen tre uker fra det tidspunkt underretning om avgjørelsen er kommet fram. Eventuell klage skal angi det vedtak som det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til: Miljødirektoratet, Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Kari Holden
seksjonsleder

Sindre Sæterlid Aas
rådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Referanser

Blanco Gonzalez, E., Knutsen, H., & Jorde, P. E. 2016. Habitat discontinuities separate genetically divergent populations of a rocky shore marine fish. *PLoS ONE* 11 (10): e0163052

Halvorsen, K.T., Sørvalen, T.K., Durif, C., Knutsen, H., Olsen, E.M., Skiftesvik, A.B., Rustand, T.E., Bjelland, R.M., Vøllestad, L.A. 2016. Male-biased sexual size dimorphism in the nest building corkwing wrasse (*Symphodus melops*): implications for a size regulated fishery, *ICES Journal of Marine Science*, Volume 73, Issue 10, 1 November 2016, Pages 2586-2594, <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsw135>

Jansson, E., Quintela, M., Dahle, G., Albretsen, J., Knutsen, H., André, C., Strand, Å., Mortensen, S., Taggart, J. B., Karlsbakk, E., Kvamme, B. O. & Glover, K. A. 2017. Genetic analysis of goldsinny wrasse reveals evolutionary insights into population connectivity and potential evidence of inadvertent translocation via aquaculture. *ICES Journal of Marine Science*, doi: 10.1093/icesjms/fsx046

Knutsen, H., Jorde, P. E., Blanco Gonzalez, E., Robalo, J., Albretsen, J., Almada, V. 2013. Climate change and genetic structure of leading edge and rear end populations in a northward shifting marine fish species, the corkwing wrasse (*Symphodus melops*). *PLoS ONE* 8, e67492

Skiftesvik, A.B., Glover, B. og Sandlund, N, 2018; *Råd/kunnskapsstøtte - Innførsel av leppefisk Danmark - Sverige*, Havforskningsinstituttet, 6 s

Vedlegg

Skiftesvik, A.B. Glover, B., Sandlund, N. 2018. *Råd/kunnskapsstøtte - Innførsel av leppefisk Danmark - Sverige*, Havforskningsinstituttet, 6 s